

หนี้มากจะยากนาน (เมื่อเงินเฟ้อมา)

กัน เศรษฐกิจ NIDA

ไปช่วงเดือนสุดท้ายของปี เป็นช่วงเวลาที่เราเรียกได้ว่าเป็นจังหวะเวลาของการจับจ่ายใช้สอย ไม่เพียงเฉพาะสินค้าเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบริการต่างๆ ด้วย ที่สำคัญได้แก่ การท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง ในช่วงเวลาแห่งการเฉลิมฉลอง ประชาชนจะมีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคกันเป็นจำนวนมากกว่าปกติ การใช้จ่ายที่เกิดขึ้นนี้ ถ้าเป็นการเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายในจำนวนที่รายได้ของประชาชนโดยส่วนใหญ่สามารถครอบคลุมได้ ภาระหนี้ก็คงจะไม่เกิด หรือเกิดขึ้นน้อย แต่ถ้าเป็นสถานการณ์ที่จำเป็นจะต้องมีการใช้จ่าย หรือมีการใช้จ่ายกันโดยไม่ระมัดระวัง ไม่มีสติรอบคอบในการใช้จ่าย (อย่างหลังนี้ดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง เป็นกังวลอยู่มากพอควร) ประกอบกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่รุนแรงทำให้เกิดการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตราดอกเบี้ยที่ถูกกดให้ต่ำและนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมให้เกิดการบริโภค ในหลายมาตรการที่กระจายอยู่ในระบบเศรษฐกิจ ก็จะเป็นความเสี่ยงอย่างมากต่อการก่อให้เกิดหนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จ่ายที่ผูกเอาภาระการจ่ายชำระคืนหนี้ (ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย) กับรายได้ในอนาคตที่มีความไม่แน่นอนสูงขึ้นไป ตามลำดับ

อัตราดอกเบี้ยและอัตราเงินเฟ้อเป็นตัวเลขวที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการตัดสินใจในการบริโภคและการออมของหน่วยเศรษฐกิจต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ภาคครัวเรือน ถ้าพิจารณาต่อไปก็จะพบว่า ไม่เพียงแต่อัตราดอกเบี้ยและอัตราเงินเฟ้อในปัจจุบันเท่านั้น ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในทางเศรษฐกิจ แต่รวมถึงการคาดการณ์อัตราดอกเบี้ยและอัตราเงินเฟ้อในอนาคตด้วย หลักใหญ่ใจความก็คือ ตัวแปรที่มีบทบาทหรือที่ควรจะมีบทบาทในการตัดสินใจบริโภคจริงๆ ควรจะเป็นอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง ซึ่งหมายถึงอัตราดอกเบี้ยหักหรือปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อ ถ้าอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงอยู่ในระดับต่ำ จะแสดงว่าการบริโภคในปัจจุบันจะมีความสำคัญมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับบริโภคในอนาคต ดังนั้น คนในระบบเศรษฐกิจโดยส่วนใหญ่ก็จะมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมากขึ้น ลดปริมาณหรือความสำคัญของการออมลง ในทำนองเดียวกันเราก็จะเห็นผลในทางตรงกันข้ามเมื่ออัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงขยับสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบทั้งสองของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงก็จะพบว่า อัตราดอกเบี้ยในระบบเศรษฐกิจนั้นถูกกำหนดโดยการดำเนินนโยบายทางการเงินโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคหลายตัวแปรด้วยกัน และมีความจำเป็นที่จะต้องบริหารให้สอดคล้องเหมาะสมกับการดำเนินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนด้วย โดยสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของไทยและของโลกปัจจุบัน ได้กดดันให้อัตรา

อัตราเงินเฟ้อ กลายเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากขึ้นและน่าจับตามองต่อไป เพราะถ้าการขยายตัวอย่างมากและรวดเร็วของอุปทานในประเทศ จนเป็นสาเหตุในการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของอัตราเงินเฟ้อ เงินเฟ้อนั้น ก็จะเป็นต้นเหตุสำคัญของการเพิ่มขึ้นของหนี้ในภาคเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศ

หนี้มากจะยากนาน (เมื่อเงินเฟ้อมา)

ดอกเบี้ยต้องอยู่ในระดับต่ำเพื่อวัตถุประสงค์สำคัญของการดำเนินนโยบายทางการเงินในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้องค์ประกอบในส่วนที่เหลือ ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ กลายเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากขึ้นและน่าจับตามองต่อไป เพราะถ้าการขยายตัวอย่างมากและรวดเร็วของอุปทานในประเทศ จนเป็นสาเหตุในการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของอัตราเงินเฟ้อ เงินเฟ้อนั้นก็จะ เป็นต้นเหตุสำคัญของการเพิ่มขึ้นของหนี้ในภาคเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศ และเมื่ออัตราเงินเฟ้อปรับสูงขึ้น ก็จะเป็นแรงกดดันให้อัตราดอกเบี้ยต้องปรับเพิ่มขึ้นด้วย และเมื่ออัตราดอกเบี้ยปรับเพิ่มขึ้น ภาระหนี้ (ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย) ที่ก่อตัวขึ้นทั้งในภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจเอกชน และภาครัฐ ก็จะมีมากขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งแบกรับกันไม่ไหว ก็จะกลายเป็นวิกฤตเศรษฐกิจในรอบใหม่ได้

ประเด็นเรื่องเงินเฟ้อจึงควรที่จะได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษในช่วงที่สภาพเศรษฐกิจของไทยเป็นอย่างในปัจจุบัน คำถามที่สำคัญคือ

1) อัตราเงินเฟ้อที่รายงานโดยหน่วยงานของภาครัฐที่รับผิดชอบในการจัดทำดัชนีแสดงระดับราคาสินค้า ดัชนีดังกล่าวสะท้อนถึงระดับค่าครองชีพที่แท้จริงในระบบเศรษฐกิจได้ดีเพียงใด อัตราเงินเฟ้อที่รายงานนั้นเป็นอัตราเงินเฟ้อที่ถูกครอบงำโดยมาตรการการควบคุม หรือเครื่องมืออื่นๆ ของภาครัฐที่เข้าไปแทรกแซงจนไม่ได้สะท้อนระดับค่าครองชีพของคนส่วนใหญ่ในประเทศหรือไม่ หรือเป็นอัตราเงินเฟ้อที่แสดงระดับค่าครองชีพของคนเพียงบางกลุ่มที่สามารถเข้าถึงมาตรการความช่วยเหลือของภาครัฐเท่านั้น คนโดยส่วนใหญ่ในระบบเศรษฐกิจกลับต้องเผชิญกับค่าครองชีพ (อัตราเงินเฟ้อ) ที่สูงกว่าตัวเลขดัชนีที่ปรากฏนั้นมาก

2) ถ้ามีเงินเฟ้อเกิดขึ้น หรืออัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นมากในระบบเศรษฐกิจของไทย เรามองได้หรือไม่ว่าเงินเฟ้อนั้นมีที่มาจากสาเหตุใด ซึ่งน่าจะให้ความสำคัญประการหนึ่ง คือ เงินเฟ้อที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายของผู้มีอำนาจซื้อสูงจากต่างประเทศในรูปของนักท่องเที่ยวที่ประเทศไทยมีนโยบายเปิดอ้าแขนรับเอาเข้ามาอย่างเต็มใจ (จนบางครั้งมีลักษณะเหมือนอยากจะไป "อ้อม" นักท่องเที่ยวต่างชาติให้เข้ามาเที่ยวในประเทศไทยให้มากที่สุด) หลักฐานสนับสนุนในเรื่องนี้ก็คงจะหาได้ไม่ยาก เมื่อเปรียบเทียบค่าครองชีพในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากกับพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวน้อย และ

3) เมื่อมีเงินเฟ้อเกิดขึ้น เราจะมีวิธีในการบริหารจัดการเพื่อรับมือกับปัญหาเงินเฟ้อ

ศ...สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

www.econ.nida.ac.th

santi_nida@yahoo.com

อย่างไร ซึ่งเครื่องมือที่จะเลือกใช้ก็คงจะต้องคำนึงถึงที่มา หรือสาเหตุของเงินเฟ้อนั้นด้วย เพื่อประสิทธิผลของการดำเนินมาตรการรองรับการปรับเพิ่มขึ้นของเงินเฟ้อ มากกว่าการพึ่งพิงมาตรการระยะสั้น เฉพาะหน้าที่ดำเนินการกันอยู่ในปัจจุบัน (ซึ่งหลายมาตรการทำไปแล้ว กลับกลายเป็นมาตรการถาวรที่ต้องทำต่อไปโดยไม่ต้องดูว่าเงินเฟ้อเป็นเท่าไร) เช่น มาตรการอุดหนุนต่างๆ เพื่อลดค่าครองชีพของประชาชน มาตรการให้ความช่วยเหลือประชาชนกลุ่มนั้น กลุ่มนี้เป็นภาระเฉพาะ ฯลฯ ในต่างประเทศก็ได้มีการศึกษากันมากและมีข้อสรุปว่า การรับมือกับอัตราเงินเฟ้อที่เติบโตสูงขึ้นไปได้ดีและมีความเหมาะสมที่สุด คือ การทำให้ปัจจัยการผลิตภายในประเทศ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงาน) มีผลิตภาพที่สูงขึ้น การใช้ปัจจัยการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการยกระดับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการผลิตของประเทศ ซึ่งล้วนแต่เป็นมาตรการทางเศรษฐกิจระยะยาวที่ควรจะได้วางรากฐานและนำไปสู่การปฏิบัติโดยเร็ว

ตัวเลขการเพิ่มขึ้นของหนี้ภาคครัวเรือนและแนวโน้มการเพิ่มของหนี้ภาครัฐตามความ "จำเป็น" จริงๆ และความ "จำเป็น" ที่เพียงใช้เป็นข้ออ้าง หรือเหตุผลเพื่อการใช้จ่ายงบประมาณนั้นเป็นประเด็นในทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย รวมทั้งนักวิชาการอย่างพวกเราน่าจะหยิบยกขึ้นมาวิเคราะห์กันให้ลึกซึ้งและกว้างขวางรอบด้าน เพราะมีความเกี่ยวข้องในหลายด้าน หลายมิติ เป็นเหมือนกับสัญญาณเตือนภัยทางเศรษฐกิจที่ผู้บริหารประเทศไม่ควรจะได้มองข้ามและนิ่งนอนใจ สำหรับประชาชนโดยทั่วไปสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันเป็นช่วงเวลาที่เราควรจะได้ให้ความสำคัญกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารจัดการความเสี่ยงที่มีอยู่อย่างรอบด้าน การก่อหนี้ต้องเป็นไปอย่างระมัดระวัง รอบคอบ และตามความจำเป็นเท่านั้น ทั้งหมดนี้ก็เพื่อคนไทยจะได้ไม่ต้องบอบช้ำจากการต้องประสบพบกับวิกฤตเศรษฐกิจกันอีกรอบในระยะเวลาที่เร็วเกินไป ○